

ГОРАН ПЕТРОВИЋ

БЕСЕДА БЕЗ РЕЧИ

Све нешто мислим, како би то било беседити без речи? Јер, није иста реч иста ако је изречена у порти, на улици или за писаћим столом. Као што није иста реч иста, примера ради, када је изговорена са врха горе, у страху смршена у трапу или спуштена у новчаник. Са горе се реч проноси, у трапу кад-тад гњили, у новчанику се намах осети на новац. Тако, једна те иста реч, на папиру ваљано стоји, али уз Грачаницу прочитана – некако је недовољна, чили. А говорника полако обузима страх. Ипак је ту, свега неколико корачаја од нас, чувени грачанички живопис Страшног суда. И мада сви крајем ока волимо да погледујемо на прозрачну сцену Раја, знамо да пре те сцене ваља стати пред страшну сцену Мерења душа.

Све нешто мислим, како би било беседити без речи? Јер, није иста реч иста уочи Видовдана и после Видовдана. То знамо, говорили смо много, наслушали смо се још више, додали смо и оно што није казано, пречули смо најважније. Причамо и причамо, а некада се чини да смо и неми и глуви.

Све нешто мислим, како би било беседити без речи? Јер, све чешће бивамо укорени како би ваљало да сажмемо, да скратимо, да избацимо, да једноставније говоримо, па и да се појединих речи лишимо, одрекнемо... Шта ће вам та и та реч, превише је то речи, кажу поједини. И додају: погађате се око сваког имена, назива села, падине или забрана, око речице и речце, чак и око везника „и”. Ето, за почетак, шта ће вам „и”, ни раније га, као народ, нисте много користили.

Све нешто мислим, како би било беседити без речи? Јер, онда би сви били задовољни. И онај који говори. И онај који слуша. И онај који већ унапред зна шта ћу рећи. Први, што управо

говори, да се не каје што нешто није рекао, а нешто јесте... Други пак да не морају да се питају шта овај рече, што ли оно прескочи, одужио је, све редом наводи, ма није ни почео, када ће већ једном да заврши... А трећи, који све знају, а нарочито знају да криве туђе речи, неће морати да се много замарају, јер је ово беседа без речи.

Све нешто мислим, како би било беседити без речи? Јер, онда неће имати шта да се преводи. Преводаца неће лупати главу, листати речник, шта је говорнику значило ово, а шта оно, је ли ту било каквог скривеног значења, или нам је говорник речима гурнуо прсте у очи. Не може бити боље, нека се и преводиоци једном одморе. И, иначе, није им лако. Наш је језик бременит, има појединих речи које морају да се преведу са десет, стотину, хиљаду речи. Чак је некада, те појединачне речи, много боље превести читавом причом или песмом, коју такође ваља превести. Ако, нека се и преводиоци једном одморе, мада је, заправо, ћутање најтеже тумачити.

Све нешто мислим, како би било беседити без речи? Па да се једном, за промену, не уздамо у вараве речи којима се међусобно чашћавамо, већ да се уздамо у оно што свако од нас збиља чини. Пусте речи, без дела, баш ништа не значе, нећемо моћи да их објаснимо ни сопственој деци.

Све нешто мислим, како би било беседити без речи? Одлакнуће и онеме који из беседе мора реч-две за новине да издвоји. У супротном, ако се ништа не изабере, морала би се цела беседа штампати, објавити, а то је већ много простора, читав ступчић, неће у новинама бити места за политику и забаву. Ти, људи, писци, стално нешто пишу и говоре, као да код нас политика и забава не постоје. Овако, ником ништа, из беседе без речи неће имати шта да се издвоји. И то би о томе било све.

Све нешто мислим, како би било беседити без речи? Да почнем ћутке и да завршим ћутећи. Ко слуша, разумеће. Без обзира, што ћутање, макар у први мах, на беседу не личи. Али, да не буде забуне: не да ћутим зато што је нека мука и мук, нека општа ћутња, не зато што зазирем да нешто посебно кажем – већ да ћутим да боље чујем, да сви боље чујемо, како се негде у близини, у некој кући, новорођенче оглашава смехом, како мајка певуши, како се отац са својим братом разговора братски, како деда укућанима планове говори, како бакина штрикаћа игла убрзано удара о штрикаћу иглу, старица жури да оно што плете заврши. А може и исто то, само мало другачије, савременије... У сваком случају, негде се чује како штрикаћа игла удара о иглу, старица жури да оно што плете заврши. Јер, сутра је „црвено слово” и сутра се „у

руке” не ради. Јер, сутра је празник и по обичају на прозоре ваља изнети разну робу да се осунча. И да се види. А најбоље је, некада сасвим довољно, да то буду везени јастуци и постељина, уз њих и штиркани столњаци.

Детињи јастук, постељина за супружнички кревет, чаршави заједничке трпезе – сами су по себи најлепша беседа без речи.*

Грачаница, уочи Видовдана 2014.

---

* Реч на додели награде Златни крст кнеза Лазара.